

5. Кашкин И. Эрнест Хемингуэй. Критико-биографический очерк. – М.: Художественная литература, 1966. – 296 с.
6. Лі Г. Вбити пересмішника: Роман / Пер. Т.Некряч. – К.: КМ Publishing, 2015. – 384 с.
7. Метласова Т.М. Заглавие и эпиграф художественного текста как объект интертекстуального анализа (на примере произведений англоязычной литературы) // Иностранные языки в контексте межкультурной коммуникации. – Саратов: РИЦ "Научное издание", 2014.
8. Остин Дж. Пдність і гонор: Роман / пер.Т.Некряч. – К.: КМ Publishing, 2011. – 368 с.
9. Фатеева Н.А. Контрапункт интертекстуальности, или Интертекст в мире текстов. – М.: Агар, 2002. – 280 с.
10. Хемінгуей Е. Мареве // ВСЕСВІТ. Український журнал іноземної літератури. – 2004 р. – № 1-4.
11. Хемінгуэй Э. Проблеск истины. – Издательство: Астрель. Серия: XX век – The Best, 2013. – 384 с.
12. Хемінгуей Е. Твори в чотирьох томах. – Київ: "Дніпро", 1979. – Т.1: Романи та цикли оповідань. – 717 с.: іл. – Том 2: Романи та цикли оповідань. – 694 с.: іл. – Том 3: Романи та цикли оповідань. – 662 с.: іл. – Том 4. Романи та цикли оповідань. – 718 с.

13. Хемингуэй Э. Фиеста. Прощай, оружие! Праздник, который всегда с тобой. Старик и море: Романы. Рассказы: [пер. с англ.]. – М.: НФ "Пушкинская библиотека", ООО "Издательство АСТ", 2004. – 858 с.
14. Dictionary of Contemporary English / director D.Summers. – L.– N.-Y.: Longman, 2001. – 1668 p.
15. Hemingway E. A Moveable Feast. – London: Arrow Books, 2004. – 128 p.
16. Hemingway E. Fiesta (The Sun Also Rises) / E.Hemingway. – London: Pan books, 1972. – 206 p.
17. Hemingway E. For Whom the Bell Tolls. – N.Y.: Charles Scribner's Sons, 1968. – 471 p.
18. Hemingway E. The Essential Hemingway. – London: Arrow Books, 1993 – 522 p.
19. Hemingway E. True at First Light. – London: Arrow Books, 2004. – 522 p.
20. John Donn. No Man is an Island. – <http://www.poemhunter.com/poem/no-man-is-an-island>.
21. The New York Times – <http://www.nytimes.com/2012/07/05/books/a-farewell-to-arms-with-hemingways-alternate-endings.html>.

Надійшла до редколегії 12.10.15

R. Dovganchyna, PhD
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

INTENSIVE TEXTUAL POSITIONS IN TRANSLATING LITERARY TEXTS

The article focuses on the translation challenges of reproducing titles and epigraphs in the composition of E.Hemingway's works. The translation analysis is expected to take into account the functions of intensive textual positions as being interwoven into contextual and intertextual relations, which requires the translator's competence and optimal translating decisions. Close reading, deep insight into implicit meanings, the author's idiosyncrastic dominants, as well as intertextual links, contribute to creating appropriate translation with the reproduction of the author's integral literary world picture.

Keywords: intensive positions, title, epigraph, intertextuality, allusiveness, competence, E.Hemingway, implication, idiosyncrastic dominants.

Р. Довганчина, канд. філол. наук
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

СИЛЬНЫЕ ПОЗИЦИИ ТЕКСТА В ПЕРЕВОДЕ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТЕКСТОВ

В статье рассматриваются переводческие трудности воспроизведения заглавий и эпиграфов в композиции произведений Э.Хемингуэя. Переводческий анализ должен учитывать функциональную нагрузку сильных позиций, поскольку они вступают контекстуальные и интертекстуальные связи, что требует переводческой компетенции и мастерства в переводческих решениях. Внимательное прочтение и глубокое понимание подтекстных связей, доминант идиостилии автора, а также интертекстуальных связей способствуют адекватному переводу и сохранению целостности художественной картины мира писателя.

Ключевые слова: сильные позиции, заглавие, эпиграф, интертекстуальность, аллюзивность, компетентность, Э.Хемингуэй, подтекст, идиостилевые доминанты.

УДК 81'25:271.12:341.136

Д. Касяненко, канд. філол. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

МОВНІ НОРМИ ACQUIS COMMUNAUTAIRE І ПЕРЕКЛАД

Статтю присвячено дослідженню мовних норм правового доробку ЄС з метою визначення специфіки їх відтворення різними цільовими мовами. Визначено вимоги до мови нормативно-правових актів ЄС, з'ясовано її характерні властивості, зумовлені наднаціональною правовою системою – європейським правом. Знання та врахування мовних норм acquis дозволяє розмежовувати юридичні поняття національних правничих мов та правничої мови ЄС, що сприяє їхньому адекватному перекладу різними офіційними та регіональними мовами ЄС.

Ключові слова: переклад acquis communautaire, мовні норми правових актів ЄС.

Переклад юридичних текстів (далі ЮТ) не втрачає своєї актуальності на всіх етапах існування людської цивілізації і слугує сьогодні об'єктом досліджень таких відомих науковців та перекладознавців як П. Сандріні, Д. Мадсен, С. Шарчевич, А.-Л. К'яер, Д. Цао, В. І. Карабана, О. А. Шаблій та інших. Хоча переклад нормативно-правових актів ЄС становить сьогодні нагальну проблему для всіх європейських країн, поза увагою сучасних перекладознавчих розвідок і досі залишаються мовні норми правового доробку Спільноти, а також проблеми їх відтворення різними цільовими мовами (далі ЦМ), чим зумовлена актуальність обраної проблематики.

Мета цієї розвідки – з'ясувати нормативні вимоги до мови правових актів ЄС крізь призму перекладу різними ЦМ. **Об'єктом дослідження** виступають німецькомовні та англійськомовні версії acquis communautaire (далі acquis), їхні офіційні й авторські переклади українською мовою. **Предмет дослідження** становлять мовні норми acquis, збереження та відтворення яких має вирішальне значення для перекладу.

Як відомо, певні вимоги до мови закону висловлювали ще римські юристи. Деякі з цих вимог дійшли і до наших часів. Наприклад, наголошуючи на значенні стислості законодавчої мови, Л. Сенека писав: "Legem brevem esse oportet, quo facilius ab imperitis teneatur" (закон має бути стислим, щоб його краще запам'ятовували ті, хто не знає закону) [1, с. 89]. Ш. Монтеск'є вказував на особливі ознаки стилю законів та необхідність однозначного застосування слів та понять у законах, щоб вони викликали в людей одні й ті самі ідеї. На думку англійського юриста І. Бентама, основна вимога до мови законів – доступність для розуміння кожною особою, від якої очікується дотримання цього закону. Прихильники іншої позиції стверджували, що доступна форма вираження права пов'язана з невисоким рівнем освіченості людей, тому закони навіть повинні бути незрозумілими [2, с. 31].

Сучасні науковці та практики розуміють під мовою закону – "спосіб зовнішнього вираження правових приписів у законі; важливий елемент юридичної та законо-

давчої техніки, засіб ефективності ЮТ ЄС" [3, с. 745]. Серед стрижневих вимог до мови закону укладачі української "Юридичної енциклопедії" висувають: "офіційність і документальність; максимальну точність, простоту та зрозумілість; економність та раціональність щодо використання мовних і стилістичних засобів; емоційну нейтральність" [там само]. *Вимоги до мови ЮТ зумовлюють особливості юридичного перекладу.* Серед них виділяємо: збереження правової надійності, транспарентність юридичного перекладу, максимальну простоту й нейтральність викладу правової інформації, а також зрозумілість, ясність і точність формулювань, стислість, чіткість і однозначність викладу юридичних норм вихідного тексту (далі ВТ) за правилами ЦМ [1, с. 89]. Перекладаючи українською мовою, слід звертати увагу на те, що *простота викладу юридичних норм* у правових текстах досягається за рахунок простого синтаксису, зокрема прямого порядку слів та відмови від застосування у тексті нормативного акта громіздких конструкцій і дієприкметникових зворотів.

Вимоги до мови закону залежать також від певних перекладознавчих чинників – *типу нормативно-правового акта, його функцій у ЦМ, комунікативної ситуації, адресатів та приналежності до певної національної правової системи* [7, с. 208]. Актуальною в цьому контексті стає теорія скопос (Skopostheorie) [6]. Якщо вихідний нормативно-правовий акт ЄС адресовано нефахівцям, то перекладач має враховувати вимогу його доступності та ясності, щоб реципієнти транслювати могли зрозуміти та за потреб реалізувати відповідні норми права, приписи тощо. У перекладі ж законів, розрахованих на фахівців, які регулюють спеціалізовані сфери суспільного життя, перевага повинна надаватися *точній передачі юридичного змісту* [7]. Якщо у перекладі ЮТ зберігає функцію *перформативного* тексту в ЦМ, то до мови закону ЦТ висувають такі самі вимоги *однозначності, чіткості, ясності, зрозумілості, високого мовностилістичного оформлення, досконалості ЮТ, нормативності й достовірності викладу правової інформації* тощо, як і до ВТ. Однозначність і максимальна точність інформації у правових актах досягається за рахунок логічної послідовності викладу думки, її смислової завершеності, використання уніфікованих термінів з чітким та визначеним змістом, правильної побудови речень, стислості, сконцентрованості, дотримання "мовних заборон" – метафор та образних виразів, слів у непрямому значенні, іноземних слів і термінів [4].

Німецький дослідник Ф. Шенгерр серед вимог до мови ЮТ виокремлює: зрозумілість, простоту викладу та лаконічність [10, с. 20].

Перекладач повинен пам'ятати, що "мова викладу закону є основним інструментом досягнення якості правових документів" [2, с. 62]. Водночас, у контексті багатомовної політики Європейського Союзу до перекладу *acquis communautaire* офіційними мовами ЄС висувають вимогу *нейтральності* [8]. Оскільки ВТ укладаються первісно французькою та англійською мовами і перекладаються далі перекладачами різних лінгвокультурних соціумів, у перекладах часто з'являються або незрозумілі, невмотивовані запозичення з мов-продуцентів, або нетипові для європейського права поняття з національних правових систем держав-членів ЄС. З метою розмежування понять мови європейського права і правничих мов німецькомовних держав-членів ЄС та гармонізації застосування німецькомовних термінів європейського права у перекладі *acquis* німецькою мовою П. Сандріні пропонує: (1) *послугуватися спеціальною німецькою правничою*

мовою ЄС (EU-Deutsch), причому терміни та фахові позначення мови європейського права повинні бути *максимально нейтральними за їхнім змістом*, щоб уникнути змістовної плутанини з термінами національної правової системи; (2) *сприяти ідентичності німецької правничою мови ЄС* шляхом застосування неологізмів та запозичених новоутворень, що забезпечить дотримання чіткого розмежування національних правничих мов та правничою мовою ЄС [8, с. 6].

У цьому контексті слід згадати пропозиції інших дослідників. Наприклад, С. Шарчевич наголошує на необхідності застосовувати у перекладі *acquis* "нейтральні терміни" [9, с. 225]. Р. Штольце виступає за "загальний мінімум значення" [11, с. 181]. На думку А.Л. К'яер, для перекладу ЮТ ЄС "потрібно розробити окремі методи перекладу, які б допомагали перекладачам відтворювати вихідні поняття, застосовуючи загальні, не залежні від тієї чи іншої правової системи термінологічні одиниці" [5, с. 76]. Варто наголосити на тому, що дотримання тих чи інших рекомендацій для перекладу *acquis* та врахування вимог до юридичної мови ЄС повинні бути достатньо обґрунтованими та вмотивованими, не суперечити нормам ЦМ і правової системи, відтворювати правовий зміст, юридичну інформацію та зберігати своєрідність фахової мови.

Поділяючи думку практиків і теоретиків юридичного перекладу, вважаємо, що відтворенню особливостей мови правового доробку ЄС у перекладі ЦМ також сприятиме: (1) *вживання унормованих термінів* на позначення спеціальних понять (реалій) ЄС. Із цією метою в ЄС мовна служба та відділи перекладів інтенсивно укладають електронні фахові словники, працюють над рекомендаціями щодо гармонізації термінологічного складу нормативно-правових актів ЄС тощо; (2) *уважне ставлення до незнайомої термінології національних правових систем*; (3) *дотримання спеціальних* (зокрема лексико-семантичних та синтаксичних) *вимог до мови acquis*, закріплених у poradнику "Gemeinsamer Leitfaden des Europäischen Parlaments, des Rates und der Kommission" [4]. Якщо коротко сформулювати основні вимоги до мови ЮТ ЄС, то вона повинна бути *максимально простою, зрозумілою та чітко (однозначно) позначати вихідні поняття*, що сприятиме адекватному перекладу ВТ будь-якими ЦМ. В іншому разі нечітке застосування термінів призводить до їхньої невизначеності й багатозначності, а надзвичайно складні синтаксичні конструкції ускладнюють переклад ЦМ тощо; (4) *відмова від жаргонізмів, "модних слів", а також від термінології національних правових систем*, оскільки під час перекладу постає проблема відсутності їхніх відповідників в інших офіційних мовах ЄС, і тому перекладачі змушені запозичувати поняття мов-продуцентів. Як свідчить практика перекладу ЮТ ЄС, найчастіше проблеми виникають у перекладі французьких термінів (переважно невмотивовано вжиті реалії національної правничої системи Франції у ВТ ЄС), які, звісно, не мають відповідників в інших національних системах держав-членів ЄС. (5) *Відмова від латинських виразів, ужитих у переносному значенні* або в такому, що не відповідає смислу загальноприйнятих юридичних понять. Наприклад, у німецькій мові: "in fine" у значенні "endgültig" (остаточно), "a contrario" у значенні "im Gegenteil" (навпаки) тощо [4].

Дотримання мовних норм у ЮТ ЄС забезпечують також мовні штампи та канцеляризми, характерні для мови *acquis*, які повинні відтворюватися відповідними еквівалентами у ЦМ (прикладі наведено у табл. 1).

Таблиця 1

Мовні штампи та їх переклад

	мова №	DE	UA
Посилання <i>acquis</i>	1.	gestützt auf den Vertrag zur Gründung der Europäischen Gemeinschaft	Спираючись на Договір про заснування Європейського Спільноти
	2.	gestützt auf die Verordnung (EG) Nr...	спираючись на регламент (ЄСп) №...
	3.	gestützt auf den Vorschlag der Kommission	спираючись на пропозицію Комісії
	4.	gestützt auf die Stellungnahme des Europäischen Parlaments;	спираючись на висновок Європейського Парламенту;
	5.	Angenommen durch	ухвалено / прийнято
	6.	Annahme durch	Ухвала
	7.	Anwendung aufgeschoben	ухвалення відстрочено
	8.	Ausgelegt durch	розтлумачено / пояснено
	9.	Aussetzung durch	призупинення / скасування
	10.	Bestätigt durch	Підтверджено
	11.	Durchgeführt durch	Впроваджено
	12.	Ergänzt durch	Доповнено
	13.	Ersetzt durch	Замінено
	14.	Geändert durch	Змінено
	15.	Konsolidiert	Консолідовано
	16.	Verlängert durch	продовжено (строк дії, чинності)
Декларативна частина <i>acquis</i>	1.	in Erwägung nachstehender Gründe: (1) Es ist angebracht, ...	з огляду на такі причини: (1) потрібно / необхідно / слід ...
	2.	in Erwägung nachstehenden Grundes:	враховуючи:
Заключна частина <i>acquis</i>	1.	Diese Entscheidung / Richtlinie ist in allen ihren Teilen verbindlich und gilt unmittelbar in jedem Mitgliedstaat.	Усі частини цього рішення / директиви обов'язкові та діють в усіх державах-членах.

Дату та місце підписання *acquis* зазначають так:

• у нормативно-правових актах Європейської Комісії: Brüssel, den 5. Juli 2006 (без крапки) – Брюссель, 5 липня 2006

• у договорах, конвенціях та інших правових актах Європейського Парламенту:

Geschehen zu Brüssel am 19. Oktober 2005. (з крапкою)
– Підписано в Брюсселі 19 жовтня 2005.

• у міжнародних договорах дату пишуть прописом: *Geschehen zu Brüssel am neunzehnten Oktober zweitausendundfünf.* (з крапкою)

– Підписано у Брюсселі дев'ятнадцятого жовтня дві тисячі п'ятого року.

У нормативно-правових актах ЄС використовуються підписи, що відображено у табл. 2

Таблиця 2

Підписи в нормативно-правових актах ЄС

мова право	DE	UA
Первинне	Für die Mitgliedstaaten (EG...) (Unterschrift)	Від імені держав-членів (ЄСп) (підпис)
Вторинне	Im Namen des Europäischen Parlaments Der Präsident / Die Präsidentin ... (Initial(en) des (der) Vornamen(s) und Familienname)	Від імені Європейського Парламенту Президент ... (ініціали імені та прізвища)
	Für die Kommission Der Präsident / Die Präsidentin ... (vollständiger Name)	Від імені Комісії Президент ... (повне ім'я та прізвище)

Під час перекладу *acquis* має бути максимально відтворено не тільки смисл та зміст оригіналу, а й структуру вихідної моделі тексту і його стиль. ЮТ ЄС повинен сприйматися перекладачем як система відносин ієрархічно залежних одиниць. Композиційна основа структури ЮТ ЄС різних жанрів виглядає так:

1) **жанр ЮТ** (Закон, договір, консолідована версія договору, протокол, регламент тощо);

2) **повна назва ЮТ** – є офіційною частиною юридичного документа. Вона повинна бути лаконічною і визначати предмет правового регулювання;

3) **скорочена назва ЮТ** слугує його *інформаційним номером* і містить дату прийняття та код (у дужках), наприклад: (2010 / С 84 / 01);

4) **вступна частина** – *преамбула* (посилання, декларативна частина) ЮТ ЄС є його невід'ємною части-

ною, дає стислу інформацію про необхідність та мету прийняття, передуює викладу норм і є вступом чи вступною частиною ЮТ, яка підводить фахівця до розуміння подальшого викладу ЮТ;

5) **основна частина**, яка, залежно від форми та обсягів ЮТ, розбивається на *частини, розділи, підрозділи, секції, глави, статті, пункти, підпункти*. Зазначені структурні одиниці ЮТ містять завершені нормативні положення, мають порядковий номер та назву, яка відображає їхній зміст. Вони можуть складатися з кількох частин, які уточнюють і конкретизують у логічно завершеному вигляді викладені в них приписи.

6) **Заклучна частина** – *прикінцеві положення* містять норми, які вказують на набуття ЮТ чинності: дату ухвалення, посаду, прізвище та ім'я повноважних посадових осіб, які скріпили акт підписом.

- 7) Додатки (якщо вони є);
- 8) Протоколи;
- 9) Декларації.

Важливим елементом ЮТ ЄС для перекладача є *інформаційний номер (скорочена назва)*, який стоїть під повною назвою ЮТ ЄС у круглих дужках і представлений *цифровим кодом та скороченням літерного позначення*

– номенклатурною одиницею. Інформаційний номер допомагає визначити приналежність ЮТ ЄС до джерел європейського права та з'ясувати тип правового акта. Сферу застосування юридичних текстів визначають цифрові коди, закріплені за відповідними галузевими секторами. Вказані положення відображено у таблицях нижче.

Таблиця 3

Кодове та літерне позначення статусу й типу юридичного тексту	
Цифровий код → статус юридичного тексту ЄС (джерела права ЄС)	
Сектор 0	Консолідовані версії текстів
Сектор 1	Установчі договори Європейського Союзу, доповнення до них та договори щодо їх змін (первинне право)
Сектор 2	Акти, що регулюють міжнародні відносини ЄС та держав-членів
Сектор 3	Документи похідного права Євросоюзу

Таблиця 4

Типи юридичних текстів ЄС та їхні літерні скорочення			
мова скороч.	DE	EN	UA
A	Abkommen	Agreement	Угоди
B	Haushalt	Budget	Бюджет
C	Beschlüsse	Declaration	Декларації
D J M	Entscheidungen	Decision	Рішення
E	Gemeinsame Außen- und Sicherheitspolitik	Foreign affairs and Security policy	Спільна зовнішня та безпекова політика
F	Justiz und Inneres (JI)	Justice and home affairs (JHA)	Юстиція та внутрішні справи
G	Entschlüsse	Resolution	Резолюції
H K	Empfehlungen	Recommendation	Рекомендації
L	Richtlinien	Directive	Директиви
P	Protokoll	Protocol	Протокол
O	Leitlinien	Guidelines	Настанови
Q	Interne Rechtsakte	Interlegal acts	Правові акти внутрішнього інституційного призначення
R	Verordnungen	Regulation	Регламенти
S	Erklärungen	Statement	Заява

Таким чином, номенклатурне позначення "**jrc31993R2454-de.xml**" ми розшифруємо так: **JRC** (Офіційний вісник ЄС), **3** (сектор 3 – документи похідного права Євросоюзу), **1993** (рік укладання), **R** – регламент (тип юридичного тексту), **2454** (№ правового акта), **de.xml** – укладено / перекладено німецькою мовою.

В Офіційному віснику ЄС розрізняють три серії документів:

- **Серія L: законодавчі акти та правові приписи (Rechtsvorschriften),**
- **Серія C: повідомлення та оголошення про (не/)опубліковані правові акти тощо (Mitteilungen und Bekanntmachungen),**
- **Серія S: доповнення до офіційного бюлетеню ЄС – договори, тендери, програми тощо, які представлені як додаток (Supplement zum Amtsblatt der Europäischen Union).**

На практиці інформаційний номер може виглядати так: **(98/C 45/01)**, де перші цифри цього номера **98** – рік публікації; **C 45** – номер офіційного бюлетеня; двозначний номер **01** – місце розташування документа. Можливі також інші варіанти номенклатурних позначень із застосуванням скорочених назв відповідних європейських інстанцій.

Таким чином, *acquis* формалізовані та набагато спрощені у порівнянні з національними юридичними текстами і відповідають єдиному спільному стандарту (так званому прототипу) незалежно від мови, якою перекладаються. Обізнаність у структурному членуванні ЮТ європейського права та знання особливостей його моделей є однією з вимог у юридичному перекладі і належать до компетенції перекладача, адже вони по-

гшують розуміння *acquis* ВМ і підвищують адекватність його перекладу ЦМ.

Отже, знання вимог до мови нормативно-правових актів ЄС належить до компетенції перекладача. Їхнє врахування у перекладі правового доробку ЄС сприятиме адекватному відтворенню *концептів європейського права* будь-якою ЦМ. Зазначена проблематика визначає перспективи подальших наукових студій.

Список використаних джерел

1. Касяненко Д. С. Особливості перекладу та лексичної гармонізації правових актів ЄС в контексті євроінтеграції України : дис... канд. філол. наук : 10.02.16 / Д. С. Касяненко. – К., 2011. – 259 с.
2. Чулінда Л. І. Українська правнича термінологія : [навч. посіб.] / Л. І. Чулінда // – К. : МАГІСТР – XXI сторіччя, 2005. – 112 с.
3. Юридична енциклопедія : в 6 т. [Редкол. : Ю. С. Шемшученко та ін.]. – К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана. Т. 3 : К–М. – 2001. – 792 с.
4. Gemeinsamer Leitfaden des Europäischen Parlaments, des Rates und der Kommission [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/de/techleg/5.htm>
5. Kjaer A. L. Überlegungen zum Verhältnis von Sprache und Recht bei der Übersetzung von Rechtstexten der Europäischen Union / A. L. Kjaer // Übersetzen von Rechtstexten. – Tübingen : Narr, 1999. – S. 63-79.
6. Reiss K., Vermeer H. J. Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie / K. Reiss, H. J. Vermeer. – 2. Aufl. – Tübingen : Niemeyer, 1991. – S. 248
7. Sandrini P. Kommunikation im Spannungsfeld zwischen Recht und Sprachen / P. Sandrini // Volksgruppen und regionale Selbstverwaltung in Europa, 2008. – S. 203–213.
8. Sandrini P. Transnationale interlinguale Rechtskommunikation: Translation als Wissenstransfer / P. Sandrini // Rechtssprache Europas. – Berlin : D&H, 2004. – S. 139-156.
9. Šarčević S. New Approach to Legal Translation / S. Šarčević. – The Hague : Kluwer Law International, 1997. – 308 p.
10. Schönherr F. Sprache und Recht / F. Schönherr. – Wien : MANZ, 1985. – 218 S.
11. Stolz R. Übersetzungstheorien : eine Einführung / R. Stolz. – 3. Aufl. – Tübingen : Gunter Narr, 2001. – 292 S.

Надійшла до редколегії 25.09.15

D. Kasianenko, cand. of Philol., associate prof.,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

LANGUAGE NORMS OF ACQUIS COMMUNAUTAIRE AND TRANSLATION

*The article covers the research of EU legislative acts language norms in order to define the specific features of their transfer into different target languages. The language requirements of EU legal texts are determined, their characteristics within a supranational legal system – the European law – are highlighted. The knowledge and consideration of *acquis* legal norms allow to distinguish legal concepts between national and EU legal languages, which contributes to their adequate translation into different official and regional EU languages.*

*Keywords: translation of *acquis communautaire*, language norms of EU legislative acts.*

Д. Касяненко, канд. філол. наук, доц.
Київський університет імені Тараса Шевченка, Київ

ЯЗЫКОВЫЕ НОРМЫ ACQUIS COMMUNAUTAIRE И ПЕРЕВОД

*Статья посвящена исследованию языковых норм правовых текстов ЕС с целью определения специфики их передачи при переводе разными целевыми языками. Изучены требования к языку нормативно-правовых текстов ЕС, выяснены их характерные особенности, обусловленные наднациональной правовой системой – европейским правом. Знания и учет языковых норм *acquis* позволяют различать юридические понятия национальных юридических языков и юридического языка ЕС, что способствует их адекватному переводу разными официальными и региональными языками ЕС.*

*Ключевые слова: перевод *acquis communautaire*, языковые нормы правовых актов ЕС.*

УДК 811.161.2

А. Кам'янець, канд. філол. наук, доц.
Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів

МЕТАФОРА В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ТЕКСТІ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО АНАЛІЗУ

У статті досліджено функції метафор в англomовному публіцистичному тексті й проаналізовано, як саме ці функції відтворено в українському перекладі. Теоретичним підґрунтям для аналізу слугують праці Дж. Лакоффа про роль метафори в політичному дискурсі. Виявлено, що більшість метафор у досліджуваному тексті ґрунтуються на концептуальній метафорі "союз між ЄС і США – це шлюб", де ЄС – це "жінка", а США – це "чоловік", і породжують іронію. Ужиті метафори сприяють досягненню комунікативної мети тексту – переконати адресата у важливості політичного союзу між США та ЄС для підтримання стабільності в світі і підкреслити політичну слабкість ЄС. В українському перекладі концептуальні метафори, які лежать в основі оригіналу, і створені ними іронічні підтексти відтворено на рівні цілого тексту, тимчасом як деякі мовні метафори в оригіналі і в перекладі не збігаються.

Ключові слова: прагматичний потенціал, концептуальна метафора, іронія, політичний дискурс, переклад.

Один із напрямів сучасного перекладознавства орієнтується на прагматику. У працях, що належать до цього напрямку, автори здебільшого досліджують прагматичний потенціал (термін В. Н. Комісарова) тексту-джерела, порівнюють його з прагматичним потенціалом цільового тексту й аналізують стратегії перекладача з урахуванням широкого цільового контексту [див. 5]. Прагматичний потенціал тексту – це його потенційна здатність досягнути певної комунікативної мети, і ця здатність зумовлюється поєднанням змісту й мовної форми тексту [1, с. 209-210].

Ця розвідка належить до такого типу досліджень і має на меті розглянути роль метафор у створенні прагматичного потенціалу медійного тексту та проаналізувати їх відтворення в перекладі. Матеріалом дослідження слугують англomовна стаття, що вийшла в британському часописі *The Economist*, та її український переклад, надрукований у тижневику *Український тиждень*.

Комунікативна мета медійного тексту переважно пов'язана із загальною ідеологією видання, яке опублікувало конкретний текст. Британський часопис *The Economist* належить до найвпливовіших політико-економічних медій і має чітку ідеологічну позицію. *The Economist* позиціонує себе як послідовного прибічника лібералізму і виступає за вільну торгівлю, глобалізацію та вільну імміграцію. Як написано на інтернет-сторінці часопису, *The Economist* донині залишається вірним принципам свого засновника Джеймса Вілсона, капелюшника з маленького шотландського містечка Гевік, котрий вірив у вільну торгівлю, міжнародні зв'язки і мінімальне втручання держави – особливо у функціонування ринку [8].

The Economist – єдине в світі видання, що друкує статті анонімно. Засновники заявляють, що часопис виражає спільну думку всіх його авторів. Анонімність публікацій зумовлена переконанням, що зміст важливі-

ший за авторство. Крім того, анонімність сприяє об'єктивності аналітичних статей [ibid].

Український тиждень – суспільно-політичний україномовний журнал, що висвітлює ключові події та проблеми країни й розрахований за змістом на інтелектуальну аудиторію ліберальних та демократичних поглядів. За словами співзасновника журналу Ю. Макарова, "читач *Українського тижня* поділяє європейські цінності, такі як демократія та лібералізм, проте є завжди відкритим до діалогу" [3]. Отже, можна зробити висновок, що ідеологічні позиції англomовного видання, що надрукувало оригінал досліджуваної статті, й українського видання, що надрукувало переклад, здебільшого збігаються.

Аналітична стаття, що є матеріалом цього дослідження, – це різновид публіцистичного тексту, який має на меті не інформувати про події, а передусім окреслити конкретний погляд на ту чи іншу ситуацію чи проблему й переконати читача у слушності такого погляду. Для досягнення такої мети автори, як відомо, використовують не лише фактологічні аргументи, а й суто мовні засоби, у тому числі метафори.

Функцію метафори в дискурсі найґрунтовніше дослідили Дж. Лакофф і М. Джонсон. На думку цих авторів, метафора – це не просто оригінальний лінгвістичний вислів, а ключовий інструмент у пізнанні світу. Метафори виконують важливу роль у конструюванні соціальної та політичної дійсності. В усіх аспектах життя ми інтерпретуємо світ через метафори, а тоді діємо на основі цих метафор. Наші метафори визначають для нас, що етично, а що ні. У різних культурах звичні метафори дещо різняться, оскільки різні культури по-різному концептуалізують дійсність [7, с. 111]. "Більшість метафор сформувалося в нашій культурі за тривалий час, однак чимало нав'язують нам